

**Uitspraak Geschillencommissie Financiële Dienstverlening nr. 2020-560
(mr. dr. S.O.H. Bakkerus, voorzitter, mr. S.W.A. Kelterman, mr. E.L.A. van Emden,
leden en mr. W.H. Luk, secretaris)**

Klacht ontvangen op : 11 juli 2019
Ingediend door : Consument
Tegen : Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V., h.o.d.n. Klaverblad Verzekeringen,
gevestigd te Zoetermeer, verder te noemen 'Verzekeraar', waarbij de uitvoering van
rechtsbijstand is overgedragen aan Klaverblad Rechtsbijstand Stichting, verder te noemen
'Uitvoerder'.
Datum uitspraak : 8 juli 2020
Aard uitspraak : Niet-bindend advies

Samenvatting

Rechtsbijstandverzekering. Consument is bij een ernstig verkeersongeval betrokken geweest. De werkgever heeft hierop jegens Consument disciplinaire maatregelen getroffen. Consument heeft vervolgens een beroep op haar rechtsbijstandverzekering gedaan. De Uitvoerder heeft het verzoek afgewezen. Naar het oordeel van de Commissie is sprake van opzettelijk handelen aan de kant van Consument en is het gemelde geschil een redelijkerwijs te verwachten gevolg van dit handelen. De vordering van Consument wordt afgewezen.

I. Procesverloop

De Commissie beslist met inachtneming van haar Reglement en op basis van de volgende stukken met de daarbij behorende bijlagen:

- het door Consument (digitaal) ingediende klachtformulier;
- de aanvullende stukken van Consument d.d. 23 juli 2019;
- het verweer van Uitvoerder;
- de repliek van Consument;
- de dupliek van Uitvoerder.

De Commissie stelt vast dat Consument heeft gekozen voor een niet-bindend advies. De uitspraak is daardoor niet-bindend.

De Commissie stelt vast dat het niet nodig is de zaak mondeling te behandelen. De zaak wordt daarom op grond van de stukken beslist.

2. Feiten

De Commissie gaat uit van de volgende feiten.

- 2.1 Consument heeft vanaf 9 december 2009 een particuliere rechtsbijstandverzekering bij Verzekeraar. In de op dat moment van toepassing zijnde verzekeringsvoorwaarden (RB09) is – voor zover van belang – het volgende bepaald:

“Artikel 7 Algemene uitsluitingen

1. De verzekering biedt geen dekking als:

(...)

e. de gebeurtenis die de behoefte aan rechtshulp doet ontstaan het redelijkerwijs te verwachten gevolg is van een opzettelijk handelen of nalaten van een verzekerde;

(...)”

- 2.2 Consument is op [datum] 2014 als bestuurster van haar personenauto betrokken geweest bij een ernstig verkeersongeval, waarbij haar voertuig een fietser en twee voetgangers heeft geraakt. Door het ongeval is de fietser licht gewond geraakt, terwijl de voetgangers om het leven zijn gekomen. De politie heeft Consument aangehouden voor het veroorzaken van een dodelijk verkeersongeval. Het Openbaar Ministerie is vervolgens overgegaan tot vervolging van Consument.
- 2.3 Na het ongeval is het rijbewijs van Consument ingevorderd. Consument is op 2 juni 2014 met de fiets naar werk gegaan. Later op de dag is zij echter met de dienstauto naar huis gereden. De volgende dag is Consument in dienstuniform in de auto gestapt om naar haar werk te gaan, terwijl haar rijbewijs op dat moment was ingetrokken. Tijdens een politiecontrole is Consument aangehouden en voor verhoor naar het politiebureau gebracht.
- 2.4 Als gevolg van het ongeval heeft de werkgever van Consument, [naam werkgever] (verder te noemen ‘de Werkgever’), Consument in juni 2014 een schorsing opgelegd. Consument heeft hierop een beroep op haar rechtsbijstandverzekering gedaan. Uitvoerder heeft het verzoek om rechtsbijstand van Consument per e-mailbericht van 24 juni 2014 afgewezen door een beroep te doen op artikel 7 lid 1 sub e van de verzekeringsvoorwaarden (RB09). Consument heeft vervolgens voor de bezwaarprocedure een advocaat ingeschakeld. Het bezwaar van Consument is in december 2015 gegrond verklaard, waarna Consument vanaf 16 januari 2016 haar werk bij de Werkgever heeft hervat. Uitvoerder heeft de in dat kader door Consument gemaakte advocaatkosten achteraf (geheel of gedeeltelijk) vergoed.

2.5 Uit de in opdracht van de rechtbank Rotterdam uitgevoerde (gedrags)neurologisch onderzoek blijkt onder meer dat Consument sinds augustus 2006 bij 10 verkeersongevallen betrokken is geweest, waarbij het in 4 gevallen ging om onwelwording en het rijden terwijl het rijbewijs was ingevorderd. Consument heeft verklaard dat zij als gevolg van een trap door een paard tegen het hoofd in 1992 hersenletsel had opgelopen. Hierdoor is haar korte termijn geheugen aangetast, kan zij geen emoties meer tonen, heeft zij moeite met naam- en gezichtsherkenning en kan zij gevolgen slecht overzien.

2.6 De rechtbank Rotterdam heeft Consument op 25 januari 2018 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 2 jaar en een rijontzegging van 5 jaar. De rechtbank kwam in haar vonnis tot de volgende conclusie:

“Op verkeersdeelnemers rust een zorgplicht en de verdachte is in dit opzicht tekort geschoten in haar verkeersgedrag. Het verwijt dat verdachte vooral te maken valt, is dat zij als bestuurster van een personenauto aan het verkeer is gaan deelnemen, terwijl zij wist dat zij met enige regelmaat epileptische aanvallen krijgt. De verdachte was zich bewust van haar beperkingen en heeft moeten weten wat voor gevolgen een epileptische aanval in het verkeer voor haar zelf en anderen zou kunnen hebben. Voorafgaand aan het dodelijk ongeval op [datum] 2014 heeft de verdachte mede als gevolg van die epileptische aanvallen meermalen verkeersongevallen veroorzaakt. Haar medicatie is een aantal keer verhoogd, maar dat leidde er niet toe dat de aanvallen ophielden. Zij is door haar omgeving ook meermaals aangesproken op het feit dat het niet verantwoord was dat zij auto reed. Dat alles heeft de verdachte er niet van weerhouden om toch weer achter het stuur plaats te nemen. Uit neurologische rapportages en het optreden van verdachte ter zitting volgt dat verdachte geen of nauwelijks emoties kent als gevolg van een reeds jaren aanwezig trauma. Op cognitief vlak kent verdachte echter geen beperkingen. Dit impliceert dat verdachte kan overzien dat het besturen van een auto met de beperkingen die zij heeft tot dodelijke ongevallen kan leiden. Ondanks die wetenschap heeft verdachte onjuiste inlichtingen gegeven over haar aanvalsvrije periode. Door zo te handelen heeft zij de keuringsarts bewogen om een voor haar gunstige medische verklaring af te geven. De rechtbank merkt hierbij op dat de verantwoordelijkheid voor verkeersgedrag bij de bestuurder van een auto ligt, ook als deze een rijbewijs heeft. Met andere woorden, de enkele wetenschap van epileptische aanvallen moest verdachte al doen besluiten geen auto te rijden. Dat verdachte daags na het dodelijk ongeval, dus met de feitelijke wetenschap dat haar beperkingen tot de dood van anderen kunnen leiden, weer in de auto stapt, getuigt van een volstrekte veronachtzaming van de verkeersveiligheid in het algemeen en de veiligheid van medeweggebruikers in het bijzonder.”

2.7 Consument was het niet eens met het vonnis en heeft daartegen bij het gerechtshof beroep ingesteld.

2.8 Naar aanleiding van het vonnis van de rechtbank Rotterdam, heeft de Werkgever Consument tijdens een gesprek op 8 februari 2018 geïnformeerd over het voornemen van de Werkgever Consument met onmiddellijke ingang te schorsen en haar de toegang tot de dienstgebouwen te ontzeggen. De Werkgever heeft de jegens Consument genomen ordemaatregelen bij aangetekende brief van 8 februari 2018 bevestigd.

Uit deze brief blijkt verder dat de Werkgever deze maatregelen jegens Consument heeft genomen, onder meer omdat Consument opzettelijk onjuiste informatie had verstrekt om medische goedkeuring te krijgen voor een nieuw rijbewijs. Daarnaast stelde de Werkgever dat een disciplinair onderzoek onvermijdelijk zou zijn. In afwachting van de resultaten van het onderzoek was de aanwezigheid van Consument op de werkvloer volgens de Werkgever niet gewenst. De schorsing had geen gevolgen voor de doorbetaling van het salaris.

- 2.9 Bij brief van 16 februari 2018 heeft de Werkgever Consument ten laste gelegd dat zij niet heeft voldaan aan haar verplichtingen en de op haar rustende plicht zoals het een goed ambtenaar betaamt in de zin van de artikelen 50 lid 1 en 80 lid 2 ARAR. Hierdoor heeft Consument het door de Werkgever in haar gestelde vertrouwen ernstig beschaamd en het imago en de integriteit van de Werkgever in diskrediet gebracht. De Werkgever heeft Consument in de gelegenheid gesteld binnen 14 dagen op de brief te reageren.
- 2.10 Op 25 februari 2018 heeft Consument Uitvoerder in kennis gesteld van de schorsing door de Werkgever. Consument heeft Uitvoerder ook meegedeeld dat zij haar advocaat had ingeschakeld om tegen de aangekondigde disciplinaire procedure en de schorsing bezwaar in te dienen. Uitvoerder heeft Consument per e-mailbericht van 27 februari 2018 meegedeeld dat de gemelde zaak intern moest worden besproken omdat de zaak mogelijk verband hield met een eerdere zaak. Verder heeft Uitvoerder Consument verzocht vooralsnog geen advocaat te vragen om de zaak te behandelen. Consument heeft hierop bevestigd dat het inderdaad betrekking had op de vorige zaak en Uitvoerder meegedeeld dat zij haar advocaat had benaderd omdat zij binnen twee weken op de brief over de disciplinaire procedure van de Werkgever moest reageren.
- 2.11 Per e-mailbericht van 16 maart 2018 heeft Uitvoerder het verzoek van Consument om rechtsbijstand afgewezen omdat de gemelde kwestie het beoogde (of voorspelbare gevolg) was van het handelen of nalaten van Consument. Als ambtenaar dient Consument volgens Uitvoerder van onbesproken gedrag te zijn en door haar handelen dan wel nalaten was een schorsing en disciplinaire procedure te voorspellen.
- 2.12 Werkgever heeft bij brief van 5 april 2018 de in de brief van 8 februari 2018 genoemde schorsing verlengd voor de duur van twee maanden, omdat het onderzoek en het voeren en afronden van de disciplinaire procedure nog niet was afgerond.
- 2.13 De advocaat van Consument heeft Uitvoerder op 9 april 2018 verzocht het dekkingsstandpunt in heroverweging te nemen. De advocaat voerde daarbij onder meer aan dat Uitvoerder ten onrechte heeft gesteld dat Consument verwijtbaar heeft gehandeld. Consument heeft namelijk hetgeen haar ten laste is gelegd betwist. Consument ging er ook van uit dat zij door het gerechtshof in het gelijk zou worden gesteld.

De beslissing van de Werkgever was volgens de advocaat daarom onjuist en prematuur. Als reactie hierop heeft Uitvoerder Consument per e-mailbericht van 19 april 2018 meegedeeld dat hij geen aanleiding zag het standpunt te herzien.

- 2.14 Het gerechtshof Den Haag heeft Consument bij arrest van datum 2019 veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden en een rijontzegging van zes jaar. Het hof overwoog daartoe onder meer als volgt:

“Ook het hof gaat ervan uit dat zich ten tijde van het ongeval op [datum] 2014 bij de verdachte een epileptisch insult heeft voorgedaan. Voorts acht het hof bewezen, als tenlastegelegd, dat de verdachte ermee bekend was dat zij voorafgaand aan het ongeval regelmatig epileptische aanvallen had waardoor zij onwel werd of buiten bewustzijn raakte en dat zij meerdere aanrijdingen of ongevallen heeft gehad (mede) als gevolg van die epileptische aanvallen. Dat de verdachte de aanvallen zelf niet meemaakt en daar geen herinnering aan heeft, doet er niet aan af dat zij er daarna – door anderen erop gewezen, of door de gevolgen ermee geconfronteerd- mee bekend raakte. Het hof merkt in dit verband op dat een geheugenstoornis bij de verdachte niet kon worden vastgesteld. Zelfs is niet uit te sluiten dat de verdachte zich op hiaten in het geheugen beroept wanneer het haar uitkomt. Voorts kan de verdachte, naar zij zelf heeft verklaard, een aanval niet (altijd) voelen aankomen. Het hof merkt hierover op dat de verdachte dus zodra zij gaat rijden, een risico neemt dat haar bekend is, te weten dat zich een aanval ongemerkt aandient en voltrekt. Dat levert uiteraard gevaren op voor andere weggebruikers. (...)

Het hof is gezien al het vorenstaande in samenhang beschouwd dan ook van oordeel dat het de verdachte zelf is geweest die zich in de situatie heeft gebracht dat zij in het verkeer als bestuurster van een auto een epileptische aanval heeft gehad. De omstandigheid dat die epileptische aanval zich heeft voorgedaan kan haar niet disculperen.

(....)

Het hof onderkent wel dat het voor de verdachte gezien haar hersenletsel veel moeilijker was dan voor een gemiddeld gezond mens om de verantwoordelijkheid voor haar epilepsie en de mogelijke schadelijke gevolgen daarvan in het verkeer daadwerkelijk te nemen.”

3. Vordering, klacht en verweer

Vordering Consument

- 3.1 Consument vordert dat Uitvoerder de gemaakte advocaatkosten ad € 7.950,00 vergoedt, te vermeerderen met de wettelijke rente over dit bedrag vanaf 16 februari 2018.

Grondslagen en argumenten daarvoor

- 3.2 Deze vordering steunt, kort en zakelijk weergegeven, op de grondslag dat Uitvoerder ten onrechte het verzoek van Consument om rechtsbijstand in het geschil met de Werkgever heeft afgewezen. Consument voert hiertoe de volgende argumenten aan.

- Ten tijde van het verzoek om rechtsbijstand was er nog geen onherroepelijk vonnis.

Het standpunt van Uitvoerder om geen dekking, in de vorm van een vergoeding van de advocaatkosten, te verlenen was op dat moment dan ook nog voorbarig. De door Uitvoerder genoemde redenen om het verzoek af te wijzen, betreffen juist die argumenten van de Werkgever waar Consument het niet mee eens was.

- Voor zover Uitvoerder zich op het standpunt stelt dat sprake is van een ‘voorspelbaar gevolg’, voert Consument aan dat zij als gevolg van het niet-aangeboren hersenletsel niet geheel verantwoordelijk kan worden geacht voor het rijden zonder rijbewijs.
- Consument heeft bij het sluiten van de verzekering de voorwaarden RB09 ontvangen. Consument gaat uit van de toepassing van deze voorwaarden, aangezien Uitvoerder haar op geen enkele wijze op andere verzekeringsvoorwaarden heeft gewezen.

Verweer van Uitvoerder

3.3 Uitvoerder heeft, kort en zakelijk weergegeven, de volgende verweren gevoerd:

- Volgens vaste rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep moet een ambtenaar zich niet alleen tijdens zijn dienstuitoefening, maar ook in zijn privéleven zodanig gedragen dat hij als ambtenaar het vertrouwen van zijn (overheids)werkgever niet onwaardig wordt. Gelet op de beslissingen van de rechtbank en het hof kan niet meer worden gezegd dat Consument van onbesproken gedrag is.
- Per 1 januari 2017 zijn de verzekeringsvoorwaarden RB16 van toepassing verklaard. Hierin is – voor zover relevant – het volgende bepaald:

“Artikel 6 Uitsluitingen

(...)

2. *In de volgende gevallen krijgt u geen rechtshulp.*

(...)

h. uw juridische probleem is het beoogde of voorspelbare gevolg van uw handelen of nalaten.”

Een gemiddelde consument had redelijkerwijs kunnen voorspellen dat dit ook arbeidsrechtelijke gevolgen zou hebben. Dat Consument ambtenaar is, maakt dat zij zich hiervan nog meer bewust zou moeten zijn. Het gemelde geschil is dan ook een redelijkerwijs te verwachten gevolg van het handelen van Consument, zodat Uitvoerder het verzoek om rechtsbijstand terecht op grond van artikel 6 lid 2 sub h van de voorwaarden RB16 heeft afgewezen.

- Voor zover Consument stelt dat niet de voorwaarden RB16 maar de eerdere voorwaarden RB09 van toepassing zijn, dient de vordering van Consument eveneens te worden afgewezen, en wel op grond van artikel 7 lid 1 sub a (bedoeld is sub e). Het opzettelijk handelen van Consument ziet op het feit dat zij keer op keer in de auto is gestapt en daarmee bewust een risico op (fatale) ongelukken nam, terwijl zij wist dat zij aan epileptische aanvallen leed.

- De vraag of Consument zich met succes kan verzetten tegen de door haar werkgever genomen maatregelen is voor de beoordeling van de voorzienbaarheid van de juridische problemen niet van belang.

4. Beoordeling

- 4.1 In de kern gaat het in het onderhavige geval om de vraag of Consument recht heeft op vergoeding van de gemaakte advocaatkosten. Uitvoerder is van mening dat hij het verzoek om rechtsbijstand, in de vorm van vergoeding van de gemaakte advocaatkosten, op grond van de uitsluitingsgrond als vermeld in artikel 6 lid 2 sub h van de voorwaarden RB16 dan wel artikel 7 lid I sub e van de voorwaarden RB09 heeft mogen afwijzen. Consument heeft dit standpunt betwist.
- 4.2 Alvorens voornoemde vraag te beantwoorden, moet de Commissie eerst bepalen welke verzekeringsvoorwaarden van toepassing zijn. Omdat Consument zich op het standpunt stelt dat zij alleen de voorwaarden RB09 heeft ontvangen en Uitvoerder niet heeft aangetoond dat Consument de kennisgeving van wijziging van de voorwaarden en de voorwaarden RB16 heeft ontvangen, zal de Commissie voor de verdere beoordeling uitgaan van de toepasselijkheid van de voorwaarden RB09.
- 4.3 In artikel 7 lid I sub e van de voorwaarden RB09 staat dat de verzekering geen dekking biedt als de gebeurtenis die de behoefte aan rechtshulp doet ontstaan een redelijkerwijs te verwachten gevolg is van een opzettelijk handelen of nalaten van verzekerde. Beoordeeld zal moeten worden of sprake is van opzettelijk handelen aan de kant van Consument en, voor zover dit het geval is, of het gemelde arbeidsgeschil met de Werkgever een redelijkerwijs te verwachten gevolg is van dit gedrag van Consument. Naar het oordeel van de Commissie moeten beide vragen bevestigend worden beantwoord. Consument had weliswaar niet de bedoeling om de fietser en de twee voetgangers met haar voertuig te raken, met de ernstige gevolgen daarvan, maar zij heeft zich wel willens en wetens blootgesteld aan de aanmerkelijke kans dat zij de fietser en de twee voetgangers met haar auto zou raken met de daaruit voortvloeiende ernstige gevolgen. Consument had 'voorwaardelijk opzet'. Voor dit oordeel is van belang dat Consument op het moment van het ongeval wist dat zij last had van epileptische aanvallen. Zij heeft voorafgaand aan het ongeval regelmatig epileptische aanvallen gehad waardoor zij onwel werd of buiten bewustzijn raakte. Zij heeft sinds 2006 meerdere aanrijdingen of ongevallen gehad (mede) als gevolg van die epileptische aanvallen. Naar het oordeel van de Commissie wist Consument dat bij het optreden van een epileptische aanval tijdens het rijden een aanmerkelijke kans aanwezig was dat dit tot ernstige, zelfs fatale gevolgen zou kunnen leiden.

Ondanks de vele verkeersongevallen en het feit dat ze zich ervan bewust is dat ze tijdens de epileptische aanvallen enkele minuten 'afwezig' kan zijn, is Consument blijven rijden en is zij op [datum] 2014 ook in haar auto gestapt. Daarmee heeft Consument de aanmerkelijke kans dat zij tijdens het autorijden een epileptische aanval zou krijgen en een ongeval zou veroorzaken met ernstige gevolgen, bewust aanvaard. Het hof heeft op dit punt geoordeeld dat het Consument zelf is geweest die zich in de situatie heeft gebracht dat zij in het verkeer als bestuurster van een auto een epileptische aanval heeft gehad. De omstandigheid dat die epileptische aanval zich heeft voorgedaan kan Consument niet disculperen.

- 4.4 De Commissie is verder van oordeel dat het geschil met de Werkgever kan worden gezien als een redelijkerwijs te verwachten gevolg van het handelen van Consument. Een ambtenaar is volgens artikel 50 lid 1 ARAR gehouden zich te gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt. Volgens vaste rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep moet hij niet alleen tijdens de dienstuitoefening maar ook in zijn privéleven van onbesproken gedrag zijn en moet hij zich te onthouden van gedragingen die het imago van de openbare dienst schaden. Gelet op de aard van de gedraging van Consument, haar functie, de ernst van het ongeval en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor anderen en de berichten in de media waarin Consument als '[functie Consument]' werd aangeduid, zijn de door de Werkgever getroffen disciplinaire maatregelen en dus het geschil tussen Consument en de Werkgever daarvan het redelijkerwijs te verwachten gevolg van het handelen van Consument.
- 4.5 Het bovenstaande leidt de Commissie tot de conclusie dat Uitvoerder het verzoek van Consument om rechtsbijstand in het arbeidsgeschil mocht afwijzen op grond van artikel 7 lid 1 sub e van de voorwaarden RB09. Uitvoerder hoeft de door Consument gemaakte advocaatkosten niet te vergoeden. De vordering van Consument zal worden afgewezen.

5. Beslissing

De Commissie wijst de vordering af.

De uitspraak heeft de vorm van een niet-bindend advies. Tegen deze uitspraak staat geen hoger beroep open bij de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening. U kunt de zaak nog wel aan de rechter voorleggen.

U kunt, binnen twee weken na de verzenddatum van deze uitspraak, bij de Voorzitter van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening schriftelijk een verzoek indienen tot herstel van kennelijke vergissingen in de uitspraak. U moet daarbij met name denken aan correctie van reken- of schrijffouten en verbetering van namen en data. De volledige procedure met de termijnen die daarbij in acht moeten worden genomen staat beschreven in artikel 40 van het Reglement.